

گزارش سلسله نشست‌های شبه‌های صلح پژوهی

جمعیت ندای صلح (۲)

سید علی ساداتی نژاد^۱

مقدمه

جمعیت ندای صلح، تشکل جدیدی است که از بهمن ماه ۷۹۳۱ با هدف ترویج صلح و مطالعات صلح با نگاه اسلامی و همخوان با نگاه انقلاب اسلامی راه‌اندازی شد. این موسسه به عنوان یک سازمان مردم نهاد علمی با مجوز از وزارت کشور با هدف صلح پژوهی اسلامی و شناساندن صلح از نگاه دین مبین اسلام به عنوان دین صلح و دوستی با رویکرد پژوهش محور تشکیل شده است. امروز دشمن با خلق گروه‌های تروریستی و افراطی به ظاهر اسلامی همچون داعش و غیره، سعی در شناساندن جعلی اسلام به جهان به عنوان چهره مسلمانان است و البته هدف اصلی از این کار نیز ضربه زدن به چهره صلح‌آمیز اسلام و ایجاد اسلام‌هراسی در جهان است. از اینرو هدف از تشکیل این سازمان مردم نهاد، تلاش علمی در جهت شناساندن صلح و موضوعات مرتبط با این مفهوم در علوم سیاسی و روابط بین‌الملل است. در این راستا، این جمعیت سلسله نشست‌هایی را با عنوان شبه‌های صلح‌پژوهی در دستور کار خود قرار داده است تا به صورت علمی این اهداف را دنبال کند. گزارش چهار نشست برگزار شده به اختصار بیان می‌شود.

وینار «صلح عادلانه از منظر فقه سیاسی»

به گزارش روابط عمومی جمعیت ندای صلح، پنجمین نشست شبانه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «صلح عادلانه از منظر فقه سیاسی» در روز شنبه، ۳۲ اسفند ساعت ۷۱ و با سخنرانی حجت الاسلام و المسلمین دکتر منصور میراحمدی، استاد دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس ri.ppfcc@ri.ppfcc.ir برگزار شد.

وی در ابتدا با طرح این سوال که آیا بحث صلح یک مسئله فقهی هست یا نه و آیا امکان پرداختن به بحث صلح از منظر فقه سیاسی وجود دارد گفت فقه سیاسی یک دانش سیاسی در حوزه فکر و تمدن اسلامی است که با تکیه بر اصول و مبانی فقهی به استخراج احکام شرعی در حوزه امر سیاسی می‌پردازد و بر این اساس اگر بخواهیم صلح را که یکی از موضوعات مهم در حوزه امر سیاسی به شمار می‌آید با اصول و مبانی فقهی بررسی کنیم، می‌توانیم از منظر فقه سیاسی به آن پردازیم و مورد واکاوی قرار دهیم.

وی با بیان اینکه در دو سطح می‌توان ابعاد دوگانه صلح را در فقه سیاسی مورد واکاوی قرار داد گفت در سطح نخست مسئله وجوب و جواز صلح مطرح است و قرآن، سنت پیامبر و امامان معصوم و حکم عقل سه دلیل از منابع فقهی اثبات وجوب و جواز صلح است که به وضوح به صلح اشاره کرده‌اند و به وجوب و جواز صلح اقامه شده است. وی با بیان اینکه در سطح دوم بحث جایگاه صلح نسبت به جهاد مطرح است و این سوال که کدام یک از این دو بر دیگری مقدم است و از منظر فقه سیاسی اصالت با کدام است گفت در فقه سیاسی به ویژه در دوران معاصر با دو دیدگاه روبرو هستیم، دیدگاهی که اصالت را بر صلح می‌داند و دیدگاهی که اصالت را به جهاد می‌دهد.

وی ضمن تاکید بر دیدگاه اصالت صلح گفت این دو دیدگاه مبتنی بر دو فهم

فقهی است، یکی فهم فقهی نوگرا که نقل‌محور است و مرجعیت نهایی قرآن و سنت را می‌پذیرد و از یک ویژگی عقل‌گرایانه هم برخوردار است که به کارگیری عقل برای رفع ابهام در آموزه‌های قرآن و سنت را نیز به رسمیت می‌شناسد و نگاه ظاهرگرایانه ندارد و اصالت را بر صلح می‌داند و دیگری فهم فقهی سلف‌گرا که نگاهی ظاهرگرایانه دارد و به کارگیری عقل را تجویز نمی‌کند و معتقد است که اصالت بر جهاد است.

وینار «صلح عادلانه در آموزه‌های نهج‌البلاغه»

به گزارش روابط عمومی جمعیت ندای صلح، ششمین نشست شبه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «صلح عادلانه در آموزه‌های نهج‌البلاغه» در روز شنبه، ۹۲ خرداد ساعت ۸۱ به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس ri.ppfcc@ برگزار شد. در این وینار حجت‌السلام و المسلمین دکتر مجتبی خندان، استاد حوزه و دانشگاه سخنرانی کرد. وی در ابتدا ضمن گرامیداشت دهه کرامت میلاد با سعادت حضرت معصومه (س) و امام رئوف حضرت علی بن موسی الرضا (ع) را تبریک گفت. وی با بیان اینکه صلح بحثی است که در متون دینی یعنی قرآن کریم، روایات اهل بیت (ع) و در آموزه‌های علوی، بخصوص در نهج‌البلاغه بیانات متنوعی را به خودش اختصاص داده است گفت امام علی (ع) در جای جای نهج‌البلاغه سخنانی نغز و آموزنده درباره صلح مطرح کرده و راهی بسیار روشن، هماهنگ با عقلانیت ناب و وجدان‌پسند و جهان‌بینی الهی مطرح کرده است.

وی با بیان اینکه اسلام خواهان صلح شرافتمندانه، مسالمت‌آمیز، با احترام و رعایت حقوق متقابل است گفت در نهج‌البلاغه صلح عادلانه صلحی است که از روی عدالت باشد و صلحی که خردمندانه و خدایپسندانه باشد و پشیمانی نیاورد، خیر و خلاف آن، شر است و تبعیض، کینه و دشمنی نتیجه صلحی است که غیر عادلانه باشد.

وی در پایان به حکومت حضرت مهدی (عج) که حکومتش عادلانه و قیامش از روی حکمت و عدالت است اشاره کرد و گفت، در حکومت مهدی (عج) عدالت فراگیر می‌شود و صلح عادلانه به معنای واقعی محقق می‌شود.

وینار «بررسی روند صلح افغانستان»

به گزارش روابط عمومی جمعیت ندای صلح، هفتمین نشست شبانه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «بررسی روند صلح افغانستان» با حضور کارشناسان حوزه اسلام و روابط بین‌الملل در روز شنبه، ۶۲ تیر از ساعت ۶۱ الی ۷۱ به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس ri.ppfcc@ برگزار شد.

در ابتدا دکتر بهرام زاهدی مدیر گروه افغانستان و پاکستان موسسه مطالعات راهبردی اندیشه سازان نور با موضوع «بررسی آخرین تحولات روند صلح در افغانستان» سخنرانی کرد. دکتر زاهدی با بیان اینکه در سال ۱۹۷۸ یک کودتای کمونیستی در افغانستان رخ داد و در پی آن جمهوری دموکراتیک افغانستان شکل گرفت گفت در این دوره مردم مسلمان افغانستان دست به قیام زدند و یک جهاد گسترده‌ای در سرتاسر کشور افغانستان علیه کمونیست‌ها ایجاد شد و بالاخره بعد از ۱۳ سال گروه‌های جهادی مسلمان موفق شدند دولت اسلامی افغانستان را تشکیل دهند.

وی با بیان اینکه بعد از تشکیل دولت اسلامی گروه‌های افغان وارد درگیری شدند و گروه‌های مختلف دست به اقدامات تجاوزگرانه زدند و هرج و مرج در افغانستان حاکم شد گفت در این دوران فرد طلبه‌ای بنام ملا محمد عمر به مقابله با این گروه‌ها می‌پردازد و جنبشی علیه این اقدامات تجاوزگرانه رخ داد و کم‌کم حکومت طالبان شکل گرفت.

وی با اشاره به حادثه ۱۱ سپتامبر و حمله آمریکا به افغانستان برای استقرار صلح گفت با توجه به حضور دو دهه از حضور آمریکا در کشور افغانستان برای استقرار

صلح عملاً برنامه آنها با شکست مواجه شد و نهایتاً به این نتیجه رسیدند که باید با طالبان مذاکره کنند، که نهایتاً پس از ۱۳ ماه روند مذاکرات صلح در قطر تصمیم به خروج آمریکا از این کشور گرفته شد.

وی با بیان اینکه در حال حاضر همه طرف‌های درگیر در افغانستان دریافتند که راه حل سیاسی بهترین راه حل جهت برقراری صلح و امنیت در این کشور است گفت در حال حاضر همه شرایط از نظر تئوریک برای تحقق صلح واقعی در افغانستان آماده است و در این راستا همه گروه‌ها و کشورهای منطقه باید برای استقرار صلح واقعی در افغانستان تلاش کنند و در این میان نیز باید مراقب فتنه‌گری آمریکا و فعال شدن هسته‌های داعش در این کشور بود.

همچنین سخترانی دکتر سید محمد ساداقی نژاد مدیرعامل جمعیت ندای صلح با موضوع «بررسی نظریه صلح عادلانه به عنوان راه حل خروج از بحران در افغانستان» از دیگر بخش‌های این وبینار بود.

دکتر ساداقی نژاد با بیان اینکه یک تئوری زمانی کارساز است که بتواند تحولات حوزه روابط بین‌الملل و همچنین نظام بین‌الملل را تبیین کند و اینکه آیا تحولات افغانستان و شکست استقرار صلح در این کشور را می‌توان با نظریه صلح عادلانه تجزیه و تحلیل کرد یا نه گفت طبق نظریه صلح عادلانه از دو منظر اصول و مبانی می‌توان تحولات افغانستان را بررسی نمود.

وی با بیان اینکه طبق بحث مبنایی در نظریه صلح عادلانه هر طرحی می‌بایست مبتنی بر پیوند دین و سیاست و با هم بودن این دو باشد و اگر طرحی مبتنی بر پیوند دین و سیاست نباشد نمی‌تواند صلح عادلانه را محقق کند گفت بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر و حمله آمریکا به افغانستان با هدف ریشه‌کن کردن تروریست و استقرار صلح همه برنامه‌های آنها به دلیل اینکه صلحی مبتنی بر جدایی دین از سیاست را دنبال می‌کردند با شکست مواجه شد.

وی بر مبنای پیوند دین و سیاست، عدالت، اخلاق، عقلانیت، مصلحت و ظلم‌ستیز محور بودن طرح‌ها و برنامه‌ها را از جمله مبانی نظریه صلح عادلانه دانست و گفت طی دو دهه حضور آمریکا در افغانستان طرح و برنامه‌هایی با این محوریت‌ها انجام نشد و انحراف در افغانستان ادامه پیدا کرد و صلح عادلانه تحقق نیافت.

وی همچنین مقابله با تروریست، اتحاد برای تحقق اهداف جامعه اسلامی، داشتن روحیه امت محور، پرهیز از تفرقه‌های قومی و مذهبی، مقابله با نظام سلطه و استکبار، مقابله با افراطی‌گری و خشونت، روحیه مقاومت و ایثارگری و عنصر استقلال را از جمله اصول نظریه صلح عادلانه برشمردند که در روند صلح در افغانستان رعایت نشد.

وی طبق نظریه صلح عادلانه نقش سازمان‌های بین‌المللی و حقوق‌بشری بدون سلطه قدرت‌های بزرگ، همکاری همه قدرت‌ها و کشورها، تلاش در جهت برقراری عدالت در تمامیت افغانستان بین همه گروه‌ها و مذاهب، استفاده از دیپلماسی مبتنی بر صلح عادلانه، فرهنگ‌سازی در زمینه صلح، مقابله همه گروه‌ها با تروریست در افغانستان و تضمین برابری حقوق و امتیازها برای همه گروه‌ها در افغانستان را تنها راه حل خروج از بحران در افغانستان دانست.

وی همچنین وجود قدرت‌های بزرگ و سیاست‌های ظالمانه، توسعه نیافتگی نظام حقوق جهانی، عدم رعایت حقوق بشر و کرامت انسانی، گسترش پدیده‌های ناقص صلح در منطقه، مدیریت ناعادلانه جهانی و ناکارآمدی سازمان‌های بین‌المللی و حقوق‌بشری را از جمله چالش‌های تحقق صلح عادلانه در افغانستان برشمرد.

وینار «رهیافت‌های صلح‌طلبی در هندسه فکری شهید مطهری (ره)»

به گزارش روابط عمومی جمعیت ندای صلح، هشتمین نشست شبانه‌های

صلح‌پژوهی با موضوع «رهیافت‌های صلح‌طلبی در هندسه فکری شهید مطهری (ره)» در روز شنبه، ۳۰ مرداد ساعت ۱۶ و با سخنرانی دکتر علی باقی، استادیار و عضو هیات علمی پژوهشگاه امام صادق (ع) قم به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس cfpp.ir برگزار شد.

وی با بیان اینکه شهید مطهری به عنوان یک اندیشمند اسلامی در همه مباحث اسلامی پیشگام بوده است و مباحث اسلامی را به خوبی تجزیه و تحلیل کرده است گفت یکی از مباحث شهید مطهری بحث صلح عادلانه است و وی از جمله اندیشمندان بوده است که صلح عادلانه را در اسلام محور اصلی قرار داده است و اعتقاد دارد که صلح بدون عدالت بی‌ارزش و ناپایدار است.

وی با بیان اینکه از نظر شهید مطهری صلح بدون عدالت خاستگاه مادی‌گرایانه دارد اما صلح در اسلام علاوه بر اینکه نیازهای مادی را در نظر می‌گیرد نیازهای معنوی را هم در نظر می‌گیرد گفت در اندیشه‌های سیاسی و فرهنگی شهید مطهری به عنوان یک متفکر اسلامی، زیربنای جامعه اسلامی مبتنی بر صلح‌طلبی است و جنگ و خشونت‌ورزی در به طور کلی مطرود است و زندگی سالم اجتماعی فقط در پرتو صلح‌طلبی عادلانه برقرار می‌شود.

وی با بیان اینکه از نظر شهید مطهری دین ذاتاً نمی‌تواند استبداد و خشونت را دنبال کند و مقابله با خشونت و ظلم از مبانی اعتقادی اسلام است و اسلام با استبداد به صورت جدی معارضة دارد گفت اگر جامعه بشری مخصوصاً جامعه اسلامی بخواهد جامعه سالمی باشد به اموری از جمله وحدت، دفاع از هجوم به اقوام و ملل دیگر، حل و فصل خصومت‌ها و وفاداری به عهد و پیمان برای تحقق صلح عادلانه نیازمند است.

وی با بیان اینکه از نظر شهید مطهری صلح شرافتمندانه از ویژگی‌های زندگی

انسانی است که به معنای مقابله و ایستادگی با تجاوز و خشونت است و اینکه سکوت و تسلیم در برابر ظلم عادلانه نیست گفت روح اسلام روح صلح‌طلبی است و علاقه به جنگ و خشونت ندارد و دست یازیدن به جنگ و جهاد فقط با هدف دفاع است و به قصد تهاجم نبوده است و در اسلام صلحی که عادلانه، عزتمندانه و شرافتمندانه است دنبال می‌شود.

وی با بیان اینکه از نظر شهید مطهری صلح‌طلبی و صلح‌خواهی یک روحیه اسلامی و از ویژگی‌های جامعه اسلامی است، دعوت به تعلیم و تعلم، مبارزه با استبداد، مبارزه با استعمار و احیای روحیه مبارزه به جهاد را از اصول صلح‌طلبی و صلح عادلانه برشمرد.

وی در پایان با بیان اینکه از نظر شهید مطهری هیچ دینی به اندازه اسلام در صلح‌طلبی عادلانه پیشرو نمی‌باشد و صلح عادلانه زمانی ارزش دارد که حقوق انسان‌ها در جامعه در سایه عدالت رعایت شود گفت بشر ذاتا خواهان صلح و دوستی است و غایت اصلی صلح عادلانه استقرار عدالت به عنوان محور پیشبرد روابط بین‌المللی و تاملات انسانی است و دفاع در مقابل استبداد داخلی و دشمن خارجی از ضروریات اسلام است و مسلمانان واقعی با توسل به آموزه‌های اسلامی نه تنها دست به ظلم و ستم نمی‌زنند بلکه در مقابل آن می‌ایستند.